Izhaja vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Dopisi naj se izvolijo frankovati.

Rokopisi se ne vračajo.

Za inserate se plačuje po 20 vinarjev od garmondvrste za vsakokrat.

MIR.

Vsakemu svoje! — Slovenci! Ne udajmo se!

Velja: za celo leto **4 krone** (2 gld.).

Denar naj se pošilja pod napisom:

Upravništvo „Mira“ v Celovcu,

Vetrinjsko obmestje št. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Leto XIX. V Celovcu, 3. maja 1900. Štev. 18.

Vzdramimo se, bratje Korošci!

(Dopis.)

Že velikokrat se je govorilo in pisalo, da slovenska Koroška propada. In to ni laž! Kamorkoli človek le pogleda, povsod vidi, da Slovenci ginevamo kakor sneg po planinah, ko solnce prisije. Veliko se je delalo na to, da bi se vzdramili iz spanja, ki ga spimo, in v katerem bi nas mogla dohiteti smrt, ali več ali manj je vse to kakor bob ob steno. Z žalostjo mora vsak opazovati, kako se širi vedno bolj nemški duh po slovenskih krajih; kjer se je nekdaj govorilo slovenski, tam se blebeta sedaj edino zveličavna, nemščina, in to gre tako naprej, vedno bolj, vedno hitreje.

Kako je to mogoče, bo vprašal marsikdo? Jako lahko je mogoče. Kaj je temu vzrok? Tu hočem navesti samo tri stvari, ki merijo na to, da bi se uničili Slovenci na Koroškem: I. Šola in učitelji. II. Vpliv nemškutarjev. III. Požarne brambe.

I. Šola in učitelji. Kako so šole pri nas uravnane, to je obče znano; povedati hočemo samo nekaj o učiteljih. Tukaj so posebno v poštev jemati oni učitelji, ki so prišli nekdaj kot čisto slovenski dečki v Celovec v šolo, in ki so še precej časa ljubili in spoštovali svoj materni jezik, a ko so zapustili po dovršenih naukih šolo, so le Nemci, ki živijo samo v tej misli, kako bodo sedaj potujčevali slovenske otroke. To je na Koroškem čudna prikazen, da so učitelji vsi takega duha, in da posebno tisti, ki so slovenskega rodu, niso nič boljši kakor nekdaj janičarji, ki so bili slovenske krvi, a najbolj zagrizjeni Turčini. Da bi našel narodnega slovenskega učitelja, to je pri nas bela vrana; so sicer še, a malo jih je in še ti imajo težko stališče. Za nekaj Judeževih grošev od nemškega „šulvereina“ prodajo taki odpadniki svoje prepričanje, dà, obljubijo delovati na to, kako bi se bolj krepko širil nemški duh. Kje je tukaj značajnost?

Kaj se otroci naučijo, to jim je deveta briga. Ko pridejo taki otroci iz šole, ne znajo ne slovenski, ne nemški dobro, a nekaj vendar prinesejo sabo: da jim večinoma omrzne veselje do slovenskega jezika, da so mlačni, marsikateri pa tudi že prinese seboj iskrico, ki vzplamti pri prvi priložnosti v goreč plamen nemškega navdušenja. Dajejo otrokom različna darila in jim naročujejo, da morajo doma le nemški govoriti s svojimi stariši, dà, na nekaterih krajih prepovedujejo taki učitelji sploh otrokom, da bi slovenski govorili. Zato je tudi umevno, da ni nobenega navdušenja več; le malo jih je, ki pridejo nepokvarjeni iz šole in pridno prebirajo slovenske knjige. Veliki večini so slovenske knjige deveta briga, veliko že zaradi tega, ker prav brati ne znajo in ker pravijo, da tega jezika ne razumejo; a kdo je temu ravno vzrok, kakor šola! Zato pa rajše segajo po nemških knjigah in časnikih. Sam sem slišal, ko je nekdo rekel: „Jaz rajše prebiram nemške liste, ker jih boljše razumem“. Ali ni to žalostno? Slovenec ne razume več svojega maternega jezika! Iz tega pa, da so šole tako slabo uravnane in da imamo nam povsem nasprotne učitelje, dale bi se še izvajati nekatere posledice, in sicer:

1. Prevelika omahljivost. Zgodi se večkrat, da ljudje, ki vpijejo danes: „Živijo! Grom in peklo naj pogrezne, tega, kdor odpada,“ jutri že kričijo na nemškem shodu: „Heil! Nieder mit den Windischen!“ Kjer prepričanja ni, tam tudi ne more biti národne zavesti.

2. Da premalo ljubijo svoj materni jezik. Ljudje nimajo nobenega národnega ponosa, njim je vse eno, ali govorijo slovenski ali nemški. In tu naj omenim mimogredé, da žalibože tudi zavedni Slovenci govorijo med seboj, ko ni treba, nemški. S tem veliko škodujejo, ker ne dajajo dobrega vzgleda. Tako si potem marsikateri misli: glej, ti pravijo, mi moramo slovenski govoriti, a sami pa nemškutarijo. — Osodepolno je tudi to, ker večina ljudstva misli, da je le tisti kaj vreden, ki zna tudi nemški, da sme le tedaj malo višje pogledati. Zato se skuša vsak le nemški naučiti, a ko zna, pa zavrže svoj materni jezik.

Slovenski fant, ki pride k vojakom ali kam drugam, kjer se nauči malo nemški spakovati, sedaj noče več slovenski govoriti, ko pride domu, najljubša mu je nemščina, za njo živi, za njo bi šel v ogenj in ko pride do tega, da se pokaže, ali je Slovenec ali Nemec, bo z dušo in telesom v taboru sovražnika. Sicer še govori včasih slovenski, a samo, če se gre za denar; tudi se še pripeti, da vzdignejo taki nemškutarčki, če so v slovenski družbi, kako slovensko pesem, a mišljenja so le nemškega. Bil sem sam priča, ko so peli: „Sladko vince piti, — To me veseli, —“ a nato so zavpili svoj krepki „Heil!“ Pač zmedenost!

Tako pride tudi slovenska deklica v mesto, kjer se nauči malo nemški žlobudrati, a ko se povrne domu, je pristna Nemka; slovenski jezik ji je presiromašen. Kaj čuda, da se potem tudi otroci vzgajajo v tem duhu. Tako odpada list za listom na slovenskem deblu koroškem!

3. Nemško petje. Žalostno je tudi, da se sliši po slovenskih krajih toliko nemškega petja in kakšne vsebine! Že v šoli se učijo nemških pesmij, saj potem ni čuda, da jih tudi pozneje prepevajo. Ravno petje ima veliko vpliva na národno mišljenje. Zato pa se naj goji slovensko petje. Slovenci, Korošci, ki vam je sveta stvar, ohraniti slovenski značaj na Koroškem in ki znate peti, zberite fante, učite jih lepih pesmij slovenskih, s tem se bodo pošteno zabavali, dobili bodo veselje do slovenskega petja, a postali bodo tudi navdušeni. Naj prepevajo tudi slovenska dekleta le slovenske pesmi, s tem se jim vcepi ljubezen do slovenščine, da se bodo zavedale svoje národnosti, da bodo potem tudi vzgojevale svoje otroke v národnem duhu.

4. Prevelika potrpežljivost in boječnost. Mi Slovenci smo preveliko potrpežljive duše in preveč boječi. Ne upamo si terjati svojih pravic, radi se udamo, zato se nam pa smejijo. Tako se večkrat zgodi, da se po uradih občuje s kmetom le v nemščini in prigodi se, ker ne razume prav, da marsikaj potrdi in podpiše, kar more imeti zanj slabe posledice. Vem slučaj, ko se je neki kmet podpisal, ker je nemško poročilo napačno razumel, in s tem zgubil celo pravdo in lep kos zemljišča.

Drugi so zopet prestrahopetni. Ne upajo se odločno postopati; mislijo si, če se pokažejo odločne Slovence, da jih bodo Nemci kar pohrustali. Tako je rekel nek kmet, ki je bil sicer vnet za našo stvar, ko so mu prigovarjali, da naj se tudi udeleži otvoritve skladišča v Sinčivasi, da tega ne more storiti, ker se mu je bati, da bi tega ne zvedeli gor v Celovcu v šoli, kjer njegov sin študira in bi ga mogli zavoljo tega zavreči!! Ali je to moška beseda; kje je tu odločnost?

Zahtevajmo torej po uradih, da se z nami slovensko občuje, ne ustrašimo se, če zareži kak uradnik nad nami, da se tukaj slovenski ne govori, ampak recimo: pa se mora, kajti mi nismo za urad-

PODLISTEK.

Tine in Barigeljc.

(Konec)

Sršena sta si pogledala še malo mesto, potem pa odrinila v tisti kraj, kjer se tisti „bizgec“ tako „gifta“ in piše celo v liberalne časnike, ker mu gosp. župnik bajè ni odzdravil, in kjer fantje svojih „največjih dobrotnikov“ niti pozdravljajo ne. Ker pa je bilo sršenoma že prej znano, da je ta kraj, kakor tudi skoraj cela občina, zelo národna, zato sta sklenila že prej malo pobarati, kje se kaj tisti „fortšritlarji“ držijo. Žena, katero sta med potjo barala, jima je rekla, da sta lahko srečna, da nista kakega fanta vprašala po tistih „fortšritlarjih“. „Še nabili bi vaju! Ali ne vesta, da sta zdaj v najlepši, a tudi v najbolj slovenski občini naše koroške dežele? Tistih »fortšritlih« je pri nas presneto malo. Če so trije kje skup, že vpijejo: »to nas je dan's vkup«. Pa saj tudi komar misli, da se svet pred njim trese.“ — Na najino vprašanje, zakaj so vendar fantje tako nehvaležni, da tistih »največjih dobrotnikov« ne pozdravljajo, odgovorila je žena: „Vesta, to je pa tako; bom kar na kratko povedala. Kar pa Vama zdaj povem, ne pripovedujta nikomur, ker potem, če to zvedó, teh »velikih dobrotnikov« še tisti »fortšritlih« ne bodo več pozdravljali. Čez sedem let vse prav pride, pravi pregovor. In tako tudi zdaj meni, kar se je pred sedmimi leti zgodilo. Služila sem tistikrat v národni gostilni. Gospa je bila sicer národna, a še bolj potrpežljiva s tistimi »fortšritlih«. In če jih je pri enih vratih ven vrgla, prišli so pri drugih nazaj. Nekega večera je bil eden teh »fortšritlih“ (ljudje so mu rekali »šefmanček«) precej neroden. Razbijal je po mizah, kričal ter razsajal, kakor imajo tisti navado, ki so malo pregloboko pogledali v glažek. Gospa je v svoji veliki potrpežljivosti voljno poslušala njegove neslanosti ter čakala, kedaj se bo »šefmanček« pomiril. Ali »šefmanček« postal je le še bolj siten in proti domačej gospej tako surov, da je to pobalinsko obnašanje celo mirnega Lekšeta vzdignilo. Lekše ne bodi len, prime razgrajača kar čez sredo, pa ga nese kakor mačka miš skoz obe sobi. „Šefmanček“ upije: „Lekše, Lekše, al' me ne poznaš?“ — Nič danes, pravi Lekše in zakadi „šefmančka“ pred durmi v sneg. Med gosti nastal je smeh in pa ploskanje z rokami, kakor se sliši v kakem velikem gledišču.

Tako je eden teh „velikih dobrotnikov“ letel enkrat skoz duri. Da so ljudje potem tako „unhöflich“ bili in „šefmančka“ več niso pozdravljali, to so bile potem pa tiste „folgen“. Zakaj pa je letel pri durih! Žena pripovedovala je še več tacih „štikeljcev“ od tistih „dobrotnikov“, pa od nezakonskih otrok, pa od „žehtanja“. In pristavila je: In zakaj pa bi ti „dobrotniki“ ne hodili pridno v cerkev! Kaj so ti kaj več pred Bogom, kakor mi drugi farmani? Če so pa kaj manj, pa naj bodo! Vidita — končala je žena — kakoršno življenje, taki so pa „folgen“.

V kraju šla sta sršena v tisto gostilno, kjer se tisti „fortšritlih“ včasih zberejo. Našla sta v sobi dva, ki sta bila strašno vesela, da se jih je toliko zbralo, da vsaj govoriti moreta. Mlajši držal je v rokah „cajtenge“ in začel starejšemu pripovedovati, da vse nič ne pomaga. „Že tolikokrat sem raztrgal fajmeštra v cajtengah, pa nič ne izdá. Kakor vidim, ga imajo ljudje še bolj radi, kakor prej.“ In ko sta ta dva „dobrotnika človeštva“ se tako pogovarjala, je prišel lep dečko, najbrž po opravku, v sobo in se h njima vsedel. Ker se mu je eden „dobrotnikov“ britko pritožil, da mu gospod ni odzdravil, in da ga tudi fantje ne pozdravljajo, začel je dečko tako-le: „Le potolaži se ti, dobrotnik. Nas nehvaležne fante, ki te ne pozdravljamo, kakor tudi gospoda župnika, zadela bo zarad tega prej ali slej velikanska kazen. Gospoda župnika že imajo »pri fraku«. Kakor sem včeraj v Celovcu zvedel, dobijo gospod župnik, ker ti niso odzdravili, od škofijstva strašen nos. Ker pa v Celovcu nimajo tacega koša, da bi ga v njem mogli poslati, morali so tak koš še le naročiti. Pomisli, celo v Parizu, veš to je tam na Francoskem, so ga dali delati. Gotov je že in je sedaj v pariški razstavi na ogled. Zdaj moraš že potrpeti, da razstava mine. Če ga pa hočeš prej videti, kar pelji se v Pariz. Seveda če imaš kaj „knofov“. Pa mislim, da iz te moke ne bo nič kruha. Meni se zdi, da tebi zmeraj malo „cmau“ hodi. Ti prve dni meseca malo prenobel delaš. Prvega zmerom »z fijakerjem« v »majstu«, potem pa »c'fus« v sterpno ves — pumpat“.

nika, ampak uradnik je za nas. Zahtevajmo tudi po prodajalnicah le slovenski; kdor hoče imeti naš denar, naj zna tudi slovenski! (Konec sledi.)

Koroški deželni zbor.

17. seja, dné 23. apr. Deželni odbor poroča o nadzorovanju občinskih uradov, katerih se je l. 1899 in 1900 pregledalo 24. Pri večini je bilo vse v redu, nekateri župani pa že po več let niso položili nobenega računa. Poročilo se vzame na znanje. — Čebelarski zvezi se dovoli podpora 500 kron. — Za Kirchbach v zilski dolini se ustanovi novo živinozdravniško mesto. — Prošnja mlekarnice v Rižah za podporo se po daljši razpravi odloži. — V prizivno komisijo za osebni dohodninski davek se volijo: Kotz, dr. Raim. Plochl, grof Lodron, Hönlinger in 4 namestniki.

Stalni šolski nadzorniki. — Začetek šolskega leta.

Posl. dr. Steinwender poroča o nastavljanju stalnih okrajnih šolskih nadzornikov za ljudske šole. Država bi to bila lahko storila, a reklo se je, da ni denarja. S to stvarjo se bavi deželni zbor že 28 let. Ker od države ni mogoče doseči, da se ta stvar spravi v red, naj dežela stvar uredi na lastne stroške, kjer je najpotrebnejše, namreč v okrajih Velikovec, Št. Vid in Volšberg. Treba bo zato 8100 kron. Vlada naj se še enkrat prosi za podporo. — Deželni predsednik pozdravlja predlog, za katerega se izreče še več drugih poslancev. Odsekov predlog se sprejme.

Dr. Steinwender poroča dalje o začetku šolskega leta na kmetih. Pred dvema letoma je deželni zbor sklepal o tej stvari, ko je okrajni šolski svet celovški sklenil, da se mora šolsko leto enotno začeti v jeseni. Deželni zbor je prosil dež. šolski svet, naj to enotno uredi, ali deželni šolski svet je storil ravno nasprotno od tega, kakor je sklenil deželni zbor. Deželni poslanci zahtevajo, naj se šola prične o veliki noči. Ni mogoče spoznati, zakaj se hoče prebivalstvo dražiti in čemu ne storijo to, kar ljudstvo želi. Deželni šolski svet smo prosili že dvakrat, a zastonj; zato smo prisiljeni stvar urediti s postavo.

Posl. Grafenauer: Jaz sem bil od nekdaj zato, da se šola prične o veliki noči in sem zato za predlog, ker vstreza zahtevam kmetov. Šola naj se na deželi začenja o veliki noči, kjer je večja obrt, se lahko naredi izjema. Šolski sveti svojega mnenja niso povedali prosto, ker se je preveč vplivalo nanje. (Res!) Krajni šolski sveti sami niso zahtevali, naj se stvar uredi, zato je bilo mogoče, da so želeli začetek šol ob vseh svetih.

Dr. Luggin je zoper predlagano postavo, češ, da se zadeva po nji ne dá uravnati. Predlagana postava namreč nasprotuje državni postavi in zato ni upanja, da bi se mogla izpeljati. Govori dalje zoper deželni šolski svet, ki nasprotuje ljudstvu in predlaga, naj se ministerski predsednik prosi, da reč primerno uredi. — Posl. Kotz in Černik govorita, zakaj naj se šola prične o veliki noči. Hinterhuber je za Lugginov predlog.

Posl. Grafenauer: Tudi mnogo učiteljev želi, da se šola začni o veliki noči. Treba je, da otroci po vstopu šolo pridno obiskujejo, kar pa ni mogoče, če se šola začne o vseh svetih ter so pota prav slaba. Kar se tiče razmerja med okrajnimi šolskimi svèti, nisem iste misli z dr. Lugginom. Nek krajni šolski svet je napravil vlogo do okrajnega šolskega sveta beljaškega, proseč, naj se šola začne o veliki noči, kakor je bilo doslej. Vloga pa se je odklonila kot „národna demonstracija“. Zato naj se stvar postavno uredi.

Dr. Steinwender še enkrat zagovarja načrt postave, ki se nato tudi sprejme z dostavkom posl. Grafenauer-ja. Postava se glasi: § 1. Šola se začne in sklene na ljudskih in meščanskih šolah tam, kjer so srednje šole, ob enem s temi. — § 2. V drugih krajih traja šolsko leto 46 tednov in se začne navadno v sredo po veliki noči. — § 3. Glavne počitnice trajajo od 15. septembra do 2. novembra. — § 4. Napraviti izjemo od določbe o začetku šole in podaljšati glavne počitnice do 8 tednov sme deželni šolski svet na prošnjo krajnega in na predlog okrajnega šolskega sveta.

* * *

18. seja, dné 24. aprila Brez debate se sprejme poročilo deželnega odbora o agraričnih operacijah l. 1899. — Letna podpora za občinsko cesto iz Čajne preko Labenč do Št. Štefanske občine se zviša na 450 kron.

19. seja, dné 25. aprila. Učiteljem na meščanskih šolah se dovoli stanarina letnih 200 kron. — Daljši razgovor je bil o poročilu deželnega odbora gledé dostavljanja sodnijskih odlokov potom občin. Vsi govorniki so se izrekli zoper to dostavljanje, katero je le zagovarjal zastopnik sodnije, deželni sodn. svetovalec Feldner. Konečno se je sprejel predlog dr. Metnica: „Deželni zbor izreka željo, da se postavnim potom potrebno ukrene, da se bodo vsi sodnijski odloki brezplačno dostavljali po vladnih osebah.“ — Iz Strucmanove ustanove se dovoli več podpor. — Dovoli se sledeča naklada na žgane pijače: a) od likêrjev, ruma, konjaka in araka 20 kron od hektolitra; b) od drugih žganih pijač 24 vinarjev od hektolitra in stopinje. Čisti dohodek te doklade je proračunjen na 578.346 kron. — Za zazidanje Ropevega potoka v Borčah pri Čajni se dovoli 1700 kron. Vsi stroški so proračunjeni na 4000 kron.

20. seja, dné 26. aprila. Za napravo nekaterih strojev v bolnišnici bo treba plačati 42.000 kron. — Deželnemu odboru se naroči, da vlado vnovič naprosi, naj v Celovcu napravi pripravnico za učiteljice. — Za utrditev brega Zilice pri Vratih se dovoli občini Podklošter 240 kron.

V imenu stavbenega odseka poroča poslanec Wirth o uravnavi 21 hudournikov v kanalski dolini ter predlaga, naj dežela dá 10% k stroškom, ki so proračunjeni na 360.000 gld. Deželni odbor naj od vlade zahteva, da ona plača 50%. — Posl. Plavec temu predlogu ugovarja, češ, da dežela ničesar ne more dati. — Posl. Grafenauer odločno zavrača Plavec-a in kaže, da so njegove besede malopomembne. Uravnava teh hudournikov se je pričela na pravi način in stroški za uravnanje vodá niso zastonj. Da se vodne stavbe tudi vzdržijo, od tega je odvisen obstanek prebivalstva v onih krajih. Posl. Plavec je pač v srečnejšem kraju doma, ne daleč od tistega kraja, kjer imajo malone toliko jabolk, kakor mi kamenja. Predlog je prav nedolžen; zahteva samo, da se deželni odbor sporazume z dotičnimi faktorji o donesku države, gozdnega ravnateljstva itd. Kdor pozna kanalsko dolino, mora reči, da je še na slabšem kakor zilska. Če se ničesar ne bo storilo za uravnavo hudournikov, bo opustošena vsa dolina, kakor je že opustošena na laški strani od Pontebe naprej. Če država kaj dá, je le primerno da dá kaj tudi dežela. Zato naj se sprejme odsekov predlog.

Zoper ta predlog govorijo še dr. Metnic, Plavec in dr. Prettner; zagovarja ga dobro dr. Steinwender. Konečno obvelja predlog Plaveca, da se podpora za uravnavo teh hudournikov odkloni!

21. seja, dné 27. aprila. Prošnja po toči prizadetih občin Pustrica in Šmarjeta za podporo se odkloni. — Cesta Selpriče-Kotmaravas se ne sprejme med deželne ceste, pač pa se podpora zanjo zviša od 620 na 720 gld. — Dá se podpora za občinsko cesto iz Kazaz preko Št. Štefana ob Zili do državne ceste. — Za napravo vsprejemne pisarne v bolnišnici se dovoli 8000 kron.

Uravnava Zile.

Posl. Grafenauer je utemeljeval svoj, že zadnjič omenjeni predlog gledé vzdržavanja del pri uravnavi Zile tako-le: Napravilo se je malo tako velikih podjetij, kakoršno je uravnava Zile. Ne dvomimo o dobri volji in dobrem namenu vseh onih, ki so pri tem sodelovali, ali vspehi tega podjetja niso povsod ugodni. Že v eni prejšnjih sej sem omenil, da so se šele v zilski dolini učili, kako naj se vode uravnavajo, in država ter dežela sta s tem mnogo pridobili, četudi sta morali mnogo plačati. Pomanjkljivosti uravnave pa je najbolj povzročilo to, da so začeli hudournike zagrajevati še le potem, ko je bila Zila že uravnana. To danes pripozna vsakdo in ne dvomim, ko bi vedeli za to pred 20 ali 30 leti, bi stvar drugače napravili. Deželi je denar pošel in še se ne more misliti, da bi se uravnava vstavila. Zato predlagam, naj država prevzame ohranitev del pri uravnavi Zile na svoj račun, ker so ji večji pripomočki na razpolago. Seveda bo morala tudi dežela še kaj žrtvovati za to in ne dvomim, da bo deželni zbor za to pripravljen. Le da se taki računi dostikrat delajo brez krčmarja, in Zila je jako huda reka, ki je že mnogokrat prekrižala deželne račune. Visoka vlada naj pa ministerstvu razloži slabo stanje prebivalstva in dežele ter dela na to, da državna vlada prevzame in vzdržuje to podjetje. Prosim tudi državne poslance, naj pomislijo, da ima vsakdo glavo, pa tudi želodec, in da ljudstvo potrebuje ne le jezik, marveč tudi kruha.

V tej seji poroča posl. Hönlinger imenom finančnega odseka, da se Grafenauerjev predlog ne more sprejeti, ker se je še le zadnjič sklenil dogovor z vlado, da se deželni donesek zniža od 40% na 20%. Ko je ta dogovor potekel, naj se zopet stavi in sprejme Grafenauerjev predlog.

Posl. Grafenauer: Stavil sem predlog, naj država prevzame uravnavo Zile, iz dveh vzrokov. Eden je, ker vem, da so državi boljši pripomočki na razpolago, da more stavbe, ki niso povsod dobre, lažje in boljše izpeljati in vzdržati. Dežela nima več pripomočkov, in prej ali pozneje moral se bo državi staviti tak predlog. Drugi vzrok, da sem prišel s tem predlogom, je, da sem pred tremi leti predlagal, naj se Oselica drugače uravnava. Takrat se je predlog odklonil, češ, da bi ga imel prej staviti. — Z veseljem priznavam, da je vlada dovolila višji donesek. Ali to ne bo zadostovalo, in vlada bo morala, ako naj se zilska dolina ohrani, vso to stvar prevzeti na svoj račun! Zato je treba tak predlog staviti že sedaj, da ne bo prepozno, in da vlada o pravem času izvé za naše razmere. — Sprejme se predlog finančnega odseka.

* * *

22. seja, dné 28. aprila. Sklene se prenarejeni volilni red za občine, ki je bil sklenjen sicer že v zadnjem zasedanju, a vsled nekega pogreška ni dobil najvišjega potrjenja. Najvažnejša določba novega volilnega reda je, da se bo odslej volilo pismeno in tajno. Razširiti volilno pravico še ni bilo mogoče, ker manjka potrebnih podatkov. Deželnemu odboru se naroči, da jih priskrbi za prihodnje zasedanje.

Predlog posl. Grafenauerja, naj se dá pogorelcem v Strajivasi deželna podpora 2000 kron, se odkloni in sicer, kakor pravi poročevalec dr. Luggin, iz „principijelnih uzrokov.“ — O napravi železniške (električne) zveze Celovca z Velikovcem je poročal dr. Prettner. Naročilo se je deželnemu odboru, da se o tem razgovarja z mejaši in vlado. — Posl. Einspieler je izročil prošnjo zadruge v Sinčivasi za podporo.

Dopisi.

Kronski darovi za velikovško „Národno šolo“. Darovali so: Tomaž Cikulnik, p. d. Škrjanec pri Mrzli vodi 10 kron; Franc Holec, župnik v Naborjetu, namesto venca na grob umrle šolske sestre Otilije 5 kron; hranilnica in posojilnica v Velikovcu od čistega dobička v letu 1899. 100 kron; dekan Simon Incko v Žabnicah 10 kron; zamujeni vlak Zilskih planincev „burjeve slavnosti“ 11 kron. — Prvi kronski petak so darovali: Dragotin Hüttner, župnik v Rožeku, 5 kron; Matija Wutti. p. d. Pajovec, posestnik na Ločilu, 5 kron; gospa Lapuš, hišna posestnica v Beljaku, 5 kron; „Mariborčan“ 5 kron; A. Knafelc, železniški uradnik v Beljaku. 5 kron; provizor Štefan Singer v Logivesi 5 kron; dekan Andrej Wieser v Grabštanju 5 kron; Štefan Bayer, župnik v Pokrčah, 5 kron; Franc Mihl, župnik v Št. Lipšu, 5 kron; Franc Treiber, kanonik in župnik v Št. Rupertu pri Velikovcu, 5 kron. Vkup 186 kron. Živeli nasledniki!

Iz Št. Jurija nad Celovcem. (Nesreča pri streljanju.) Na Št. Jurijevo, dné 23. apr. zjutraj, so fantje streljali k božji službi. Hlapcu Juriju Krumplu se topič ni hotel sprožiti. Zato ga je zažigal z žrjavico. Smodnik se vname in ves strel gré neprevidnemu fantu v obličje, ki je vse ožgano. Drugod ga ni poškodovalo. Prepeljali so ga takoj v celovško bolnišnico, kjer je na bolniški postelji našel tri tovariše, ki so se pri velikonočnem streljanju več ali manj poškodovali.

Iz Strajevasi. (Darovi.) Svitli cesar, veliki dobrotnik svojih državljanov, je prihitel kot eden prvih tudi našim pogorelcem na pomoč, darujoč jim veliko svoto 4000 *K*. Slava! — Dalje so darovali večje svote: koroška hranilnica v Celovcu 1000 *K*, beljaška hranilnica 600 *K*, deželni glavar grof Goës 400 *K*, plajberška unija 200 *K*, tovarna Leykam-Josefsthal 200 *K*, Fr. Kasmanhuber v Beljaku 100 *K*.

Iz Železne Kaple. („Nadepolna“ mladina.) Že več let je tukaj v Kapli pravo socijaldemokratično gnezdo. Našli so namreč tudi semkaj pot oni zloglasni voditelji socijaldemokratov, da so oznanjevali svoj evangelij, katerega navadna vsebina je: „proč z duhovniki“. Umevno je, da

---

In če že moraš »pumpat«, bi ti nasvetoval, da kar »šulferajn« napumpaš. Pa saj ti si ga tako že napumpal, samo povedati nočeš. Pa le previden bodi pri tem, da vsak ne zve, da si dobil Judeževe groše, ker drugače boš zopet stokal o tistih »folgen«. Veš, enkrat je eden tvojih žlahtnikov tudi pri »šulverajnu« izpumpal si nekaj drobiža, a moral ga je zopet mesečno vračati. Če boš ti tudi moral tako, le glej, da na tiste »čeke« ne pozabiš in jih na šolski mizi kje ne pustiš, kakor tisti tvoj žlahtnik. Sicer pa bodi prepričan, naš slavni »dobrotnik«, da bo od sedaj vse drugače. V kratkem se snidejo vsi ministri vsega sveta v Pliberku, kjer bodo sklenili, da ves svet obrnejo, t. j. na glavo postavijo. In tako se zna zgoditi, da ti, ki si sedaj spod, vendar enkrat na vrh prideš. Mogoče je, da boš potem ti vse to, za kar našega gospoda župnika zavidaš — seveda ne v Šmihelu — ampak kje tam v Afriki, če se tam sploh kakih norcev dobi, ki te bodo za kaj izvolili.“

To in še več gorkih povedal je fant dobrotniku. — In tako sta povedala sršena

Barigeljcu.

Smešničar.

* **Zanesljivo znamenje.** Boštjan: „Kako te sprejme žena, kedar prideš pozno v noč iz krčme domov?“ — Luka: „To spoznam že v kuhinji, skozi katero hodim v sobo!“ — Boštjan: „Po čem?“ — Luka: „Po metli! Če je v kuhinji, tedaj je dobro!“ — Boštjan: „In če je ni?“ — Luka: „No, če je ni, tedaj jo ima žena pri sebi, in potem — —!“

so ti napačni nazori nekaterim ugajali, kajti k slabemu je vsak nagnjen. Tako se jih je mnogo ogrelo za „blaženo“ socijaldemokracijo, za njo živijo z dušo in telesom. Njih mišljenje pa tudi lahko spoznaš, kolikorkrat jih slišiš govoriti; vgnezdil se jim je do srca najbolj gnev do duhovnikov, do sv. cerkve in vsega, kar je s tem v zvezi. Da ta pogubni duh ne ostane brez posledic, vidi se iz sledečega. Ta duh se je namreč vkradel tudi že v srca 8 do 12letnih fantov. Na produ za trgom napravili so otroci (!!), ko so se igrali, dva tabora, od katerih naj bi eden predstavljal socijaldemokrate, drugi pa „klerikalce“ (!). Na socijaldemokratskem pa je bil napis: „Ein Freund der Waffen, ein Feind der Pfaffen, hoch die Arbeit und die Socialdemokratie.“ To bi se prilično reklo: „Mi smo vedno pripravljeni za boj, mi smo sovražniki duhovnikov, živelo delo in socijaldemokracija.“ — Tako daleč je tedaj že prišlo! Kaj naj postane iz take mladine? Seveda, to so storili pri igranju, ali taka igrača je nevarna. Razvidi se, da je ta nevarni duh pokvaril tudi že srca otrok; kakšne sadove naj pa ti enkrat donašajo. Stariši in odgojitelji, pazite na svojo deco in glejte, da se ne pokvarijo njih srca že sedaj, kajti drugače bote to enkrat gotovo obžalovali.

Iz Železne Kaple. (Nemška nestrpnost.) „Beljaška Urša“ je prinesla dné 19. aprila dopis iz Železne Kaple, ki govori o neki gledališčni predstavi, katere čisti dobiček naj bi se obrnil za „šulpfenig“ in nemški otroški vrtec. Dostavlja to-le duhovito (?) poskočnico:

„Es gibt holt nur a Wien,
Es gibt holt nur a Kappel,
Und wer do nit eina geht,
Der ist a Tschappel.“

Nazadnje pa še pravi: „Doch diese „freundliche Einladung gilt nicht für die Grössen aus Grossslovenien, denn die sind uns umso lieber, je weiter sie von uns entfernt sind.“ To se pravi: „To prijazno (?) vabilo ne velja za prvake iz Velesloveniję, kajti ti so nam tem ljubši, čim bolj so od nas oddaljeni.“ Ne bomo se prepirali z dopisnikom „beljaške Urše“, le to mu povemo, da nas prav nič ne vleče na njihove gledališčne predstave. A dopis „Urši“, ki je sedaj glavna tolažnica in varuhinja kapelskih „Nemcev“, je zelo značilen za kliko, ki nosi pri nas veliki zvonec. Le na dan z Vašo pristno kapelsko-nemško „uljudnostjo, da Vas bodo ljudje tem preje spoznali! In zlasti Vi, okoličanski Slovenci, si dobro zapomnite „prijazno“ vabilo kapelskih prenapetnežev! Ne hodite svojih težko zasluženih novcev ponujat onim, ki se nam zato smejijo in z nami norce brijejo. Saj je jasno, da bi morali iti kapelski „Nemci“ že davno rakom žvižgat v preblaženi „rajh“, kjer bi tožili na Bismarkovem grobu, da so slovenski „čapelni“ postali tako pametni, da jih nočejo več podpirati in živiti s svojimi denarji! — Resnici na ljubo pa moramo še povedati, da je oni drzni dopis vzbudil tudi med trezno mislečimi ljudmi v Kapli mnogo nevolje. Rekli so: kako morejo nekateri tako delati, ko morajo vendar spoznati, da živijo večinoma vsi le od slovenskih novcev. Marsikdo, ki živi in umrje za velenemštvo, si mora na tihem reči: slovenski krajcarji so pa vendar le dobri, kajti drugače bi moral že davno iti kam drugam s trebuhom za kruhom. A javno to pripoznati jim že vest ne pripusti, zato pa kažejo tembolj svoj srd in sovraštvo proti Slovencem, katere bi najrajši na žlici vode popili. Dà, še ni dovolj, zahtevajo celo, če pridejo med priprosto slovensko ljudstvo, ki se zabavlja in ima svoj kratek čas, da naj bi zavoljo njih nemški govorilo. Ne prijatelji, tega pa ne! Ker se ne ustreže njih želji, se celo temu ali onemu Slovencu žuga, da ga bodo pošteno naklestili, če pride sam med Nemce, ker se je upal žaliti njih ponos. Spoznati moramo tedaj, kako se Slovencem ti ljudje kažejo hvaležne s tem, da jih sovražijo in hočejo uničiti, zatorej proč od takih ljudij! Slovenci shajamo lahko brez njih, h takim ljudem naj zahajajo oni, ki so za nje navdušeni. Slovenci pa bodimo sami svoji!

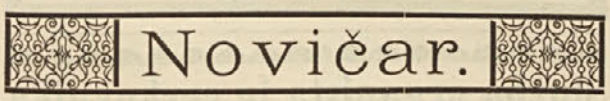

Novičar.

Na Koroškem.

(Nemški „apostel“ iz „rajha“) je oznanoval, kakor smo omenili, minuli mesec novo vero o „Alldeutschland“ po raznih mestih, kakor Celovcu, Beljaku, Mariboru itd. Bil je to neki Saalfeld iz Berolina, ki je tukaj ustanavljal podružnice vsenemškega „sprachvereina“. Glavna stvar pa mu ni bila „čistenje“ nemškega jezika, kakor so pisali tukajšnji listi, marveč propaganda za veliko Nemčijo in Bismarka! To priznava ta novi nemški apostel sam. V nekem berolinskem listu je namreč objavil dopis, v katerem poroča o svoji poti po Solnograškem, Koroškem, Kranjskem, Trstu itd., govori pa vsepovsod le v veliko-nemški pisavi. Najbolj mu je ugajalo v Celovcu, ker drugodi še ni našel tako velikanskega zanimanja (!!) za Bismarka, kakor baš v Celovcu, dasi trdi, da tudi drugodi med Nemci, koderkoli je bil, vlada Bismarkov duh, da ti ljudje čutijo z Nemčijo, „ker v nemško-avstrijskih srcih je vcepljena kal, v kateri počiva krasna Bismarkova žetev“. (!!) Mož govori tudi nalašč o Bismarku, ker ve, da s tem napravi pri naših Nemcih poseben utis, in deklamuje pesem, katera skončuje: „da Nemci se boje le Boga tam gori, drugače pa nikogar na svetu“. Možu se vidi vse nemško, kamorkoli obrne pogled, ali kar sliši in občuti, in ko je prišel v Trst, so ga celo vrabci pozdravili po nemški („und deutsch jubelt ihm aus Lorbeerhecken der Finken Schaar entgegen »Zizizirenzipiah«!“). Torej celo vrabci so se že ponemčili! — Kakor se vidi iz tega, je ta mož jeden izmed tistih, ki hodijo v Avstrijo, delat med Nemci za velikonemško idejo, ki je naperjena proti državi. Tako govori javno, ne da bi se koga bal, ne da bi pomislil, da hodi po avstrijskih tleh. In slavna vlada? Mirno gleda vse to izdajsko početje; mirno gleda, da one „sprachvereine“, ki so le krinka za vsenemške agitacije, ustanavljajo **c. kr.** profesorji in drugi uradniki! Dà, ko se naj na slovenskih tleh (Ljubljana, Maribor) predstavlja kaka nedolžna slovenska igra, so takoj pripravljeni s prepovedjo; kako hitri bi še le bili, če bi kje nastopil kak Rus; a da delajo agitatorji iz Prusije kar javno za Vse-Nemčijo, za to se ne zmenijo! Le tako naprej!

(Tukajšnji mestni zbor) je dovolil za podporo nemškega „Studentenheim“-a v Ptuju (!) 50 *K* in ta sklep opravičil s „težkim bojem, katerega imajo Nemci na Južno-Štajerskem“. Res, „skrbni“ pa so naši nemški mestni očanci! Če pa štajerskih Nemcev ne more več kaj drugega rešiti, kakor teh 50 *K*, potem je že slabo zanje! Boljše bi pa bilo, da bi se naš mestni zbor malo pobrigal za zanemarjeno celovško mladino, ki je brez vsake vzgoje in se brez nadzorstva klati po mestnih ulicah, kakor da „rešuje“ južnoštajersko lažinemštvo! — Dalje je mestni zbor sklenil, kupiti vodno silo krištofovega mlina na Krki za 60.000 *K*. Potrebujejo to za elektrarno, za katero so se dela že pričela. — Tudi je mestni zbor sklenil resolucijo, s katero pozdravlja drugo železnično zvezo s Trstom ter se zahvaljuje poslancu Doberniku „za njegov marljivi trud pri rešitvi železničnega vprašanja“. Kaj je g. Dobernik tako posebnega storil zato, nam je neznano! Ali si je morda pridobil posebnih zaslug s tem, da je v prvi vrsti med „obstrukcijonisti“ pomagal skozi tri leta zabranjevati vsako delo državnega zbora? — Celovška trgovinska zbornica je tudi s posebno resolucijo pozdravila novo železnico.

(Občinske volitve v Celovcu.) Dné 25. apr. je volil II. razred. K dotičnemu volilnemu shodu je prišlo celih — 29 volilcev, k volitvi sami pa 125 od 802; udeležba je bila torej še slabša, kakor v III. razredu. Izvoljeni so bili z 122 do 110 glasov: učitelj V. Kleinberger, zasebni uradnik J. Schoglitsch, lekarnar V. Hauser, zdravnik v norišnici dr. K. Werner in mesar T. Kropfitsch. — Dné 28. apr. je volil I. razred. Od 415 volilcev jih je prišlo 99. Izvoljeni so: dr. Metnic, Röschnar in pivovar G. Lochs. — Slaba udeležba pri volitvah gotovo ni najboljše spričevalo za politično zrelost Celovčanov. Niti mnoge fraze o „nemštvu“ na volilnih shodih, niti važne občinske zadeve, ki čakajo na rešitev, dà, niti strahovi, ki jih jim je naslikal urednik Lakner v „Fr. St.“, jih niso privabili na volišče!

(Novomašniki.) Iz III. leta bodo letos posvečeni gg.: Fr. Božič iz Črne; Ivan Dragasnik iz Logevasi; K. Plasch iz Luč na Štajerskem; Vin. Polanec iz Št. Urbana pri Ptuju; R. Oitzinger iz Nemškega Plajberga (sprejme presbiterat še le pozneje). — Iz IV. leta gg.: Josip Dobrovec iz Žlaborja na Štajerskem; V. Fiebiger iz Plana na Češkem; A. Fliri iz Taufersa na Tirolskem; J. Keuschnig iz Malnic; A. Mergl iz Visoke Mute na Češkem; Matija Perč iz Obirskega; Andrej Raidl iz Celovca; V. Reinsperger iz Motnice; Al. Schader iz Viž; P. Sorger iz Retenbacha na Štajerskem; Fr. Uranšek iz Libuč; K. Haag iz Eigenzella na Virtemberškem; Edg. Klimsch iz Borovelj (sprejme presbiterat pozneje). — Izmed imenovanih je 6 Slovencev.

(Duhovske zadeve.) Prestavljena sta provizorja: g. Mat. Matevžič iz Pöllinga v Št. Jur na Vinogradih, g. Fr. Thaller iz Št. Ožbalta k sv. Urhu v Malocerknem. — Farni izpit bo dné 29., 30. in 31. maja. — Višje duhovne redove bo mil. g. knezoškof delil dné 15., 17. in 19. julija.

(Nezgode.) Pri Št. Petru so našli v Glini utopljenega celovškega komija J. E., katerega so pogrešali že cel mesec. — V rabeljskem rudokopu se je dné 23. aprila ponesrečil 21 letni rudar A. Wolf iz Št. Štefana ob Zili. Ko je streljal, zadel ga je strel, da je obležal mrtev na mestu. — V gozdu nad Hüttenbergom so našli mrtvega žandarmerijskega stražmojstra Egger-a. Zadela ga je srčna kap. — Blizu Zgornje Bele je v neki bajti udirajoči se strop usmrtil posestnico A. Dolnig. — V Sörgu nad Št. Vidom sta se stepla dva gostača, ki sta ga bila malo preveč „poluknila“. Gostač A. Salinger je obležal mrtev, njegovega druga pa so zaprli.

(Rane nevihte.) V nedeljo in pondeljek 22. in 23. apr. popoludne je razsajala po vseh planinskih deželah huda nevihta med gromom in bliskanjem. Po nekod je padala tudi toča. Tudi strela je na več krajih udarila, posebno po Srednjem Štajarju.

(Iz uradnega lista.) Razpisana je do koncem maja služba cestarja v šmohorskem okraju. Mesečna plača 36 *K*. — Do 20. maja so razpisana dela za preložitev državne ceste iz Železne Kaple na Jezerski vrh med *km* 30·2 in 31·0. Stroški so proračunjeni na 30.136 *K*. — Uradna deželna učiteljska konferenca bode v Celovcu dné 17., 18. in 19. septembra. Na dnevnem redu je 8 obširnih poročil o raznih šolskih zadevah.

(Vozni red.) Z dnem 1. maja je stopil za železnice v veljavo nov vozni red, ki je v marsičem prenarejen. Ko se za junij zopet izdá vozni red, dodali ga bodemo tudi našemu listu kot prilogo. Za sedaj omenjamo samo, da sta se vpeljala dva nova vlaka. Iz Celovca odhaja zjutraj osebni vlak ob $^3/_4$6. uri in pride v Spodnji Dravograd ob $^3/_4$8. uri. Iz Spodnjega Dravograda odhaja zvečer osebni vlak ob $^3/_4$10. uri in pride v Celovec ob $^1/_2$12. uri. Vlak, ki je dosedaj odhajal iz Celovca ob $^1/_2$9. uri dop., odhaja sedaj ob 10. uri 9 min. in pride v Spodnji Dravograd ob 12. uri 4 min. Drugi vlaki vozijo kakor doslej.

Po drugih slovenskih deželah.

(Slovenski romarji) so srečno dospeli v Rim. Dné 29. apr. so v cerkvi sv. Petra videli papeža, ki so jako čvrsti in kojega so navdušeno pozdravljali.

(Osnovalni shod „Zavarovalne zadruge“), ki se je vršil na poziv g. Ivana Kača v „Národnem domu“ v Celju, dné 26. t. m., je bil precej dobro obiskan. Tudi iz Koroške je prišlo več zastopnikov. V osnovalni odbor so se izvolili gg.: dr. Josip Sernec, dr. Iv. Dečko, dr. Juro Hrašovec, notar Baš, vitez Berks, dekan J. Žičkar in Ivan Kač.

(Časnikarski shod v Zagrebu — prepovedan.) Na lanskem shodu v Krakovem so sklenili, prirediti letos shod avstrijskih slovanskih novinarjev v Zagrebu. Priprave je prevzel dr. Mazzura. Hrvaški ban pa je izjavil prireditelju, da kaj takega ne more dovoliti na hrvaških tleh. Shod pa se bo vkljub mažaronskemu nasprotovanju vršil, če ne v Zagrebu, pa v Splitu ali v drugem avstrijskem mestu.

(Slovensko gledališče v Mariboru.) Dné 5. in 6. t. m. priredijo slovenski gledališčni igralci v mariborskem „Národnem domu“ dve predstavi, in sicer dné 5., t. j. v soboto, francoski igrokaz „Alfonz“ in dné 6. tri enodejanske: „Igra Piké“, „Kdor se poslednji smeje“, in „Popolna žena“. Namestništvo v Gradcu je hotelo v svoji znani dobrohotnosti do Slovencev predstavo zabraniti, sevé brez povoda. Za te predstave je zelo veliko zanimanja.

(Zemlja se udira.) Pri Vurbergu na Štajerskem se je udrl velik usad. Grajščina grofa Attemsa je v veliki nevarnosti, istotako cerkev. Udrlo se je že osem oralov sveta, največ vinogradov.

(Uzorno nemško gospodarstvo.) Okrajni zastop v Arvežu na Štajerskem ter odbor okrajne posojilnice, ki je s tem zastopom v zvezi, je vlada razpustila. Dogodile so se velike nerednosti pri posojilnici.

(Pretepeni socijalni demokratje.) Dné 22. apr. so v Waltendorfu v bližini Gradca socijalno-demokratični voditelji sklicali shod delavcev opeke. Delavci, mej katerimi je bilo precej Lahov, so prišli in soc. demokratične voditelje strahovito pretepli. Lahi so končno socijalno demokratične „osrečitelje“ vrgli na cesto.

Križem sveta.

(Naš cesar) praznuje letos dné 18. avgusta sedemdesetletnico svojega rojstva. Obhajal bode ta dan na tihem in je izrekel željo, da se velike slavnosti tem povodom opusté. Razni vladarji mu bodo prišli osebno čestitat. Eden prvih bo ruski car.

(Državni zbor) je sklican na dan 8. maja. Do 5. morajo deželni zbori končati svoje zasedanje. Vlada državnemu zboru že v prvi seji predloži načrt jezikovnega zakona. Delegacije se zberó dné 12. maja v Budapešti. — Bode-li državni zbor mogel delati, ali bodo Čehi stopili v obstrukcijo, se še ne vé.

(Vojska v južni Afriki.) Okoli Wepenerja se bijejo manjše bitke, ki pa so skupno vendar usodne za Angleže. V zadnjem takem boju so imeli Angleži samo v enem oddelku 120 vojakov in 12 častnikov mrtvih. V bitki pri Dewetdorpu dné 20. apr. so izgubili Buri samo enega ubitega

in 5 ranjenih mož. Buri še vedno premorejo nad 80.000 mož in sicer 50.000 v Oranje državi, 10.000 v Biggarskih gorah in 15.000 v okraju Klerksdorp. Važna vest preteklega tedna je, da so Buri zasedli Boshof in se jim je Methuen moral umakniti. Angleži so pa dobili v pest Dewetsdorf in si po hudem boju zopet priborili bloemfonteinski vodovod. — Po štirinajstdnevnem obleganju mesta Wepener so se Buri umaknili angleški premoči, ki je prišla Wepenerju na pomoč. 40.000 Angležev je nastopilo ondi proti 5000 Burom. Angleži so mislili, da bodo oblegajoče Bure obkolili, pa so se Buri raje podali proti Ladybrandu. General French bi jih vsaj tu rad ujel, pa se je tudi varal. Pri Wynburgu zbira burski general Botha vse burske čete.

(Velike nezgode.) V državi Kanada (Amerika) je minuli teden pogorelo mesto Otava. Ogenj se je jako hitro razširjal po vsem mestu, da ničesar ni bilo mogoče rešiti. Ostala je samo cerkev in 20 hiš. 7 oseb je zgorelo, 10.000 oseb je brez strehe. Škoda se ceni na 10 do 12 milijonov dolarjev. — V Budimpešti je zgorela borza. Židje so srečno zbežali in „kšeft“ kar hitro nadaljevali na drugem kraju. Več delavcev se je pri gašenju ponesrečilo.

Gospodarske stvari.

Surova koruza je boljša za prešiče, kakor kuhana. Naše gospodinje pa tudi gospodarji so še večinoma tega mnenja, da je kuhano žito bolj tečno in bolj pripravno za pitanje prešičev, kakor surovo žito, in da je svinjska piča sploh toliko tečnejša, kolikor bolj je zmehčana. Zaradi tega pitajo tudi svoje prešiče najraje s kuhano turšico. Novejše poskušnje pa kažejo ravno nasprotno, da je namreč kuhano ali namočeno žito manj tečno za prešiče, kakor surovo žito. Natančne preiskave so namreč dognale, da se kuhano žito slabše prebavi, in sicer zaradi tega, ker se premalo zveče in premalo oslini. Preiskave so dokazale, da se v kuhanem zrnju premalo prebavijo ne le beljakovine, ampak tudi škrob, katerega se v žitnem zrnju največ nahaja. Če kuhamo žito, potem nam beljakovine skrknejo in postanejo težje raztopne. Škrob se pa zaraditega težje prebavi, ker se kuhano žito premalo zveče in premalo pomeša z gobčno slino. Za dobro prebavo škroba treba namreč, da se žito dobro oslini. Najslabše se prebavi kuhana turšica, pa tudi drugo žito, ako se primeša drugi vodeni klaji, ker ga v tem slučaju prešiči prehlastno žro in premalo zgrizejo in oslinijo.

Da se žito v prešičjem želodcu dobro prebavi in prekuha, je potem takem treba, da se v gobcu dobro zveče in s slino dobro pomeša. To se zgodi pa le tedaj, ako pokladamo prešičem surovo žito, in ako pokladamo žito posebej, ne pa pomešano z drugo vodeno krmo. Prešiči prav radi hrustajo surovo turšico in izločijo pri tem obilo sline, potrebne za popolno prebavo močnatega zrnja. Ker ima prešič prav močne zobe in kaj pripravne za hrustanje trdega zrnja, storimo najbolje, da polagamo pitovnim prešičem zanaprej surovo turšico. Potrebno pa je seveda tudi, da navadimo prešiče že od mladih nog na zobanje surovega zrnja, kajti, če je prešičji želodec razvajen na samo vodeno in kuhano krmo, potem mu taka krma tudi ob času pitanja najbolj diši in najbolj tekne. Surovo žito pa ni le tečnejše za prešiče, ampak daje tudi bolj okusno meso in bolj trd „špeh“. Prav tako ugodno vpliva pa tudi na trdno zdravje in na dober počut živalij, kajti resnica je, da se s preobilnim mehčanjem in pripravljanjem krme zmehkuži želodec in z želodcem vred tudi celo telo.

Kako storiti sadno drevje posebno rodovitno. Marsikatero drevo cvete lepo in bogato, tako da se je najobilnejšega pridelka nadejati. Pa kmalu se vse cvetje ospe, in razvidi se, da ne bo nič sadja. Kdor ima tako drevo v sadovnjaku, naj pomisli, da je temu edini vzrok pomanjkanje dovoljne hrane. Naj le poskusi ob cvetji okrog debla politi kebelj gnojnice, katero je stanjšal z dvema kebljama vode, in naj to vsaj trikrat ob cvetji ponovi. Prepričal se bo, koliko je pripomogel k rodovitnosti, ker poprej navadno nerodovitno drevo bo obilno rodilo leto za letom. Pa sadje postane potem tudi bolj okusno in veliko. Rabiti pa je vedno gnojnico ali sploh tekoč gnoj, ker taka gnojnica dospe naglo v zemljo do korenik, katere jo srkajo in deblu dovajajo. Kdor nima gnojnice, naj v čebru vode raztopi kravjega blata, sploh hlevskega gnoja in to tekočino porabi. Ako kdo svoje drevo tako leto za letom oskrbuje in tako streže, videl bo, da mu bode drevo bogato povračalo trud in stroške.

Loterijske številke od 28. aprila 1900.

Gradec	76	36	66	17	5
Dunaj	6	29	83	75	57

Tržne cene.

V Celovcu, dné 26. aprila.

Ime blaga	na birne		na hektolitre		Prignalo se je
	K	*v*	*K*	*v*	
pšenica . .	12	—	15	—	— konjev
rž	8	70	10	87	— pitanih volov
ječmen. . .	8	70	10	87	20 vprežnih volov
oves . . .	5	11	6	38	5 juncev
turšica . . .	7	96	9	90	77 krav
pšeno . . .	15	—	18	75	1 telica
fižol. . . .	—	—	—	—	— pitanih svinj
krompir . .	1	80	2	92	522 prascev
deteljno seme	20	—	25	—	
ajda. . .	8	98	11	22	

Pitani voli so po — *K* do — *K*, **vprežni voli** po — *K* do — *K*, **krave** po 70 *K* do 240 *K*.

Sladko seno je meterski cent po 4 *K* 80 *v* do 5 *K* 60 *v*, **kislo seno** po 3 *K* 20 *v* do 4 *K* 40 *v*, **slama** po 3 *K* — *v* do 3 *K* 70 *v*.

Promet je bil srednji, kupčija na živinskem trgu slaba.

Velikovec, dné 25 aprila. Prignali so: 140 volov, 42 krav, 4 telice, 2 teleti, 86 ovac, 6 koz, 30 svinj. Promet je bil slab.

Trbiž dné 7. aprila. Prignali so: 43 pitanih volov, 3 junce, 59 krav, 16 telic, 11 prašičev, 15 koz. Kupčija je bila srednja.

Št. Vid ob Glini dné 23 aprila Prignalo se je 450 repov goveje živine in 600 konjev Kupčija je bila jako živahna, cene zlasti pri konjih dobre. Kupci so bili s Štajerskega, Zgornjega Avstrijskega, Solnograda, Tirolskega, Laškega in Dunaja.

Št. Janž pri Mostiču dné 25. aprila. Prignali so: 220 pitanih volov, 32 vprežnih volov, 28 juncev, 68 krav, 21 telic, 70 do 80 ovc. — Cena pitanih volov 58 do 62 *K*, vprežnih volov 50 do 56 *K* meterski cent žive vage. — Sejem je bil dobro obiskan. Promet je bil precej dober. Kupci so bili iz Tirolskega, Štajerskega, mesarji iz Celovca, Št. Vida, Beljaka itd. Prihodnji sejem je v pondeljek po mali gospojnici.

Djekše dné 23. aprila. Prignali so: 3 pare pitanih volov, 13 parov vprežnih volov, 7 krav, 3 telice, 32 ovc, 3 svinje. — Cena vprežnih volov 66 do 70 *K* meterski cent žive vage. — Sejem je bil dobro obiskan. Kupci so bili iz Mostiča in Bistrice.

Dražbe.

(Kratice: **vl. št.** = vložna številka; **d. ob.** = davčna občina.)

Velikovec. Dné 18. maja ob 11. uri, Kleplenikovo posestvo na Gruči; vl. št. 34, d. ob. Gabrije. Cena 16.439 kron, najnižja ponudba 10.959 *K*.

— Dné 19. maja ob 11. uri Lešnikovo posestvo vl. št. 5, d. ob. Pustrica. Cena 9206 *K*, najn. ponudba 6305 *K*.

Št. 6751.

Poziv!

Vas Strajavas v sodn. okraju Podklošter je uničil na veliko nedeljo dné 15. aprila t. l. strašen požar. Vsed neprevidnosti nedoletnih otrok je nastal v neki leseni bajti požar, ki se je ob močnem vetru jako hitro razširil ter je vkljubu utrudnemu delovanju iz okolice došlih prostovoljnih požarnih bramb v kratkem času uničil 54 poslopij, ki so bila pokrita malone vsa z deskami. Zgorelo je več živine, vsa krma, obleka in uprava, ter tudi nekaj gotovine.

Beljaško c. kr. okrajno glavarstvo je na licu mesta cenilo skupno škodo na 180.422 kron, zavarovalnina iznaša pa samo 74.060 kron. Med malone vseskozi revnimi, večinoma tudi zadolženimi posestniki, kakor med mnogimi posli in gostači, katerim je vse zgorelo, vlada zelo velika revščina.

Vsled teh razmer se obrača c. kr. deželna vlada na predlog beljaškega c. kr. okrajnega glavarstva na v vseh nesrečah dokazano radodarnost deželanov, ter zaukazuje, naj se po vsej deželi nabirajo potom občinskih predstojništev milodari.

Vsi blagi človekoljubi se torej vabijo k udeležbi pri nabiranju.

C. kr. koroška deželna vlada
v Celovcu, dné 25. aprila 1900.
C. kr. dež. predsednik: **Fraydenegg** l. r.

Vabila.

Posojilnica v Sinčivasi ima svoj občni zbor v nedeljo dné 6. maja v posojilničnih prostorih v Sinčivasi po običajnem dnevnem redu. Prvi zbor je sklican na **3. uro;** ako bi ta zbor ne bil sklepčen, se vrši drugi zbor ob **4. uri** popoludne. K obilni udeležbi vabi

načelništvo.

Posojilnica v Črni ima svoj letni občni zbor v nedeljo dné 6. maja ob 3. uri popoludne v gostilni pri Matevžu po navadnem dnevnem redu. — K obilni udeležbi vabi

odbor.

NAZNANILA.

Pridnega učenca

iz krščanske hiše sprejme **Peter Merlin,** trgovec „pri zlati krogli“ v Celovcu.

Z. št. A. 23/00
10

Oznanilo.

V pondeljek dné 7. maja 1900 ob 9. uri predpoludne bode na **Ladinikovi kmetiji v Berdinjah, občina Kotlje,** prostovoljna sodnijska **dražba** zapuščine Pankracija Ladinika.

Na dražbo pridejo:

2. Ladinikova kmetija, vl. št. 33, d. ob. Berdinje, 3. vl. št. 16, d. ob. Brezgov vrh. 1. Premakljivo blago (živina, gospodarsko orodje, uprava), v skupni vrednosti 573 kron. Premakljivo blago se odda samo za ali nad izklicno ceno in proti gotovemu plačilu. Izklicna cena kmetij je k št. 2. za Ladinikovo kmetijo vl. št. 33, d. ob. Berdinje 2600 kron (1300 gld.), k št. 3. za kmetijo vl. št. 16., d. ob. Brezgov vrh, 500 kron (250 gld.). — Ponudba pod temi zneski se ne sprejme. Kmetiji vl. št. 33, d. ob. Berdinje in vl. št. 16, d. ob. Brezgov vrh, se izkličeta najprej skupno, moreta priti pa tudi vsaka zá-se na dražbo, ako bi se s tem dosegla višja ponudba.

O sprejetju zavarovanih terjatev se mora kupec sporazumeti z zastavnimi upniki; drug denar se mora v treh mesecih položiti pri sodniji. — Gledé terjatev pri vl. št. 16. d. ob. Brezgov vrh zavarovanih kot postranskih vlog, je merodajna kupna pogodba od dné 21. dec. 1899, po kateri mora te terjatve plačati prvi posestnik Dominik Kotnik. — Vsak, kdor se hoče dražbe vdeležiti, mora položiti vadij 1000 kron (500 gld.), ki se morejo porabiti v poravnavo kupne cene. Na posestvu zavarovanim upnikom se to naznanja s posebnim dostavkom, da so jim njihove pravice pridržane brez ozira na kupno ceno.

Izpisek iz zemljiške knjige, kakor inventarni in cenilni zapisnik, so na ogled pri sodišču.

C. kr. okrajno sodišče Pliberk, oddelek I.,
dné 24. apr. 1900.

Na Najvišje povelje Nj. c. kr. apost. Veličanstva.

XXXIII. c. kr. državna loterija.

Za zasebne dobrodelne namene tustranske državne polovice.

Le-ta **denarna loterija** — edina v Avstriji postavno dovoljena — ima **16.514 dobitkov v gotovini** v skupnem znesku **410.200 kron.**

Glavni dobitek je:

200.000 kron.

Žrebanje je nepreklicno dné 7. junija 1900. leta.

Ena srečka stane 4 krone.

Srečke se dobivajo v oddelku za državne loterije na Dunaju I., Riemergasse 7, v loterijskih nabiralnicah, tobakarnah, pri davčnih, poštnih, brzojavnih in železniških uradih, v menjalnicah itd. Načrti za žrebanje za kupovalce srečk zastonj.

Srečke se dopošiljajo poštnine prosto.

C. kr. ravnateljstvo za loterijske dohodke.
Oddelek za državne loterije.

„Der Süden“.

Organ für die politischen, culturellen und wirtschaftlichen Interessen der Kroaten und Slovenen.

Edini v nemškem jeziku na Dunaju izhajajoči **tednik** za hrvaške in slovenske koristi. — Celoletna naročnina 8 kron, polletna 4 krone. Uredništvo in upravništvo: Dunaj, I. Plankengasse 4.

Zahvala.

Podpisana javljava tužno vest, da je naš ljubljeni stric, gospod

Josip Pirš,
okrajni tajnik v pokoju in posestnik

dné 20. aprila t. l., previden s sv. zakramenti za umirajoče, izdihnil svojo dušo.

Ob jednem se ginjenim srcem zahvaljujeva čč. duhovščini, vsem slavnim požarnim brambam, pevcem in vsem, ki so se dné 22. m. m. udeležili pogreba, posebno pa gosp. Ivanu Lipoldu za lepi nagrobni nagovor.

Mozirje, dné 26. aprila 1900.

Ivan in Ana Stuler.

Služba organista in cerkovnika

na Žihpolji se more takoj nastopiti, ker je sedaj službujoči k vojakom potrjen. — Več se izvé pri župnijskem uradu na Žihpolji.

„Encijan-grenek“

(Encian-Bitter)

najboljše pomagilo za bolehen želodec in zoper influenco.

„Zlata kolajna, Pariz 1898.“

David Pichler, Celovec.

Po pošti: 1/4 litra 80 kr., 1/2 litra 1 gld. 50 kr.

Lastnik in izdajatelj **Gregor Einspieler,** župnik v Podkloštru. — Odgovorni urednik **Ivan Teršelič.** — Tiskarna družbe sv. Mohorja v Celovcu.